

Труд
28.12.2012 г., с. 16-17

Бисер Петков, управител на НОИ: Още година труд вдигат пенсията с 10 %

Трябва пенсионна възраст и за полицаите

Инвалидните пенсии растат заради по-трудното пенсиониране

Мишел Гутсузян

Роден на 6.09.1963 г. в Монтана. Завършил е УНСС през 1987 г., специалност „Икономика и организация на вътрешната търговия“. Започва професионалния си път през 1988 г. като редовен преподавател в УНСС. Доцент по научна специалност „Финансов мениджмънт и борсова търговия“.

От 2003 до 2009 г. е заместник-председател на Комисията за финансов надзор. Управител на НОИ от 8 септември 2011 г. Има над 30 научни публикации. Семейен, с две деца.

- Г-н Петков, измина година от началото на пенсионната реформа. Изпълняват ли се целите за икономия на средства и намаляване на пенсионерите?

- Предварителните данни за 2012 г. показват, че целите, поставени с повишаването на възрастта и осигурителния стаж за пенсия от началото на годината, се изпълняват. Тази година са се пенсионирали 89 879 души, което е с 18 376, или със 17%, по-малко спрямо 2011 година. Най-голям е спадът при новоотпуснатите пенсии за осигурителен стаж и възраст. През тази година броят им е намалял с 28% в сравнение с миналата. По-малко намаление наблюдаваме при инвалидните пенсии за общо заболяване. През 2012 година 27 452 души са получили и такива - с 228 по-малко спрямо миналата година. Може да се прогнозира, че разходът за пенсии ще е с 54 милиона лева по-нисък спрямо плана в закона за бюджета на държавното обществено осигуряване.

При болничните и обезщетенията за безработица очакваме преразход, който ще се компенсира почти напълно от икономията при обезщетенията за майчинство.

- Какво се случва с приходите?

- Очакваме неизпълнение от около 24 млн. лв. Това се дължи на по-малкия размер на приходите от осигуровки от бюджетния сектор. При постъпленията, които се събират от НАП, се очертава леко преизпълнение на плана. Крайният резултат ще е, че държавният бюджет ще плати с 40 милиона лева по-малко от планираната субсидия, за да покрие дефицита в общественото осигуряване.

- В бюджета за 2013 година са заложили 435 млн. лв. повече приходи. Има ли опасност те да не се съберат заради големия ръст на безработицата?

- Всяка бюджетна прогноза се прави при определени допускания. Ако те се отклонят, се променя и крайният резултат. Бюджетът на общественото осигуряване е разработен на базата на прогнозни макроикономически параметри, които са били актуални към момента на съставянето на плана - август - септември т.г. 240 милиона лева от планираното увеличение на приходите ще дойдат от повишаването на осигурителната вноска за военнослужещите. От ръста на минималните осигурителни прагове средно с 3,3% се очакват 27 млн. лева отгоре. Около 40 млн. лв. повече ще постъпят от увеличаване на максималния осигурителен доход от 2000 на 2200 лв. Оставащите около 124 милиона лева трябва да дойдат от ръста на средния осигурителен доход с 3,2 процента спрямо тазгодишния по план.

Много зависи как ще се развият заетостта и безработицата, тъй като бюджетът за догодина е разчетен при 12 000 повече осигурени спрямо тази година. Като цяло планът за приходите е напрегнат, но всичко зависи от развитието на икономиката и трудовия пазар догодина.

- Колко души няма да могат да се пенсионират през 2013 г. заради повишаването на възрастта за пенсия с още 4 месеца от 1 януари?

- Разчетите ни показват, че ще бъдат засегнати около 9 600 души.

Това е и основната причина да заложим в бюджета на ДОО за 2013 г. 2,213 млн. средногодишен брой на пенсионерите. Това е със 7000 по-малко спрямо тази година.

- Увеличаването на критериите за пенсия все повече ще затруднява хората на фона на ръста на безработицата. Не се ли опасявате, че това ще доведе до още по-голям бум на инвалидните пенсии?

- Логично е повишаването на условията за осигурителен стаж и възраст да рефлектира върху увеличаването на инвалидните пенсии. Данните ни показват началото на подобен процес. Както казах, при отпуснатите през тази година инвалидни пенсии има леко намаление, но общият им брой расте, защото новите пенсии са повече от прекратените. Общият брой на всички пенсии за инвалидност към края на 2012 година е 880 575, което с 8614 повече спрямо 2011 година. При това над 500 хиляди от тях са социални инвалидни пенсии, които се отпускат, без да е налице изискване за осигурителен стаж.

- Колко решения на ТЕЛК са обжалвани от НОИ и колко са отказите за отпускане на инвалидни пенсии от началото на 2012 г.?

- От началото на годината до 30 ноември медицинските комисии към НОИ са проверили приблизително 151 000 решения на ТЕЛК, като са обжалвали 3567 от тях. Засега има резултат по 930 от случаите. При 119 от тях процентът на инвалидност е намален и основанието за отпускане на пенсия е отпаднало.

- Не смятате ли, че ще се преборите със злоупотребите, ако се даде възможност човек да се пенсионира при няколко години недостигащ стаж, но с намалена пенсия? Имаше такова предложение на депутати от БСП, но парламентът го отхвърли.

- Нашите разчети по повод този законопроект показаха, че ако се предостави такава възможност, броят на пенсионерите и разходите за пенсии ще се повишат, което би неутрализирило до голяма степен ефекта от въведените по-високи изисквания за пенсиониране. Такава стъпка не отговаря на провежданата политика за финансово стабилизиране на пенсионната система. Другото принципно съображение е, че не бива със средствата на осигурителната система да се решават проблеми на пазара на труда и безработицата, макар че това за съжаление е правено в миналото. Трябва да се има предвид, че и сега Кодексът за социално осигуряване дава възможности, които могат да се разглеждат като алтернативи на предложението да се пенсионираш при недостигащ стаж, но с намалена пенсия. Едната от тях е купуването на стаж. Друга възможност има за хората, които са работили минимум 15 години. Законодателството им позволява да се пенсионират, но при по-висока възраст. В момента тя е 65 години и 4 месеца - с 2 години по-висока от нормалната.

- Доста хора биха възразили, че стажът е скъп, а при втория случай се получава много ниска пенсия.

- Така е, но тенденцията в цяла Европа през последните години е да се ограничават възможностите за ранно пенсиониране. В тази посока са и препоръките на Европейската комисия към България в областта на пенсиите.

- От Нова година се въвежда пенсионна възраст за военните. Не трябва ли да има такава и за полицаите?

- Принципният подход е да се въведе изискване за възраст за всички, които се пенсионират при условията на чл. 69 от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Иначе би могло да има заобикаляне на това изискване, тъй като законодателството позволява стажът от специализираните ведомства да се допълва. Например, военнослужещите могат да натрупат стаж в системата на въоръжените сили, а след това да започнат работа в друго ведомство и да се пенсионират там. Тогава за тях няма да важи ограничението за възраст. Получава се своеобразен осигурителен арбитраж, т.е. има различни условия за една категория работещи. От гледна точка на осигурителните принципи те би трябвало да се изравнят.

- Как се повиши ефективната пенсионна възраст в България след затягането на изискванията за стаж и възраст?

- Средната ефективна възраст за всички категории труд през 2012 г. е била 61,4 години. През миналата година тя е била 61,3 години. По-голямо нарастване има за най-масовата-трета категория труд. През тази година средната ефективна възраст за пенсиониране при мъжете е 64,5 години, а при жените - 61,3 години. През 2011 г. тя е била съответно 64,1 и 61,1 години. В тази статистика не влизат хората, които получават инвалидни пенсии. Ако се включат и те, възрастта ще падне.

- Излиза, че хората се пенсионират доста след като са навършили необходимите години. Дали това се дължи на липсата на стаж или на стимулите за удължаване на трудовия живот?

- И двете причини обясняват защо ефективната възраст е по-висока от законната. На част от хората не им достига стаж и това ги принуждава да работят и след като са навършили необходимите години. Но има и работещи, които отговарят на изискванията, а продължават да се трудят. При тях може би мотивацията е по-високата тежест на осигурителния стаж, което увеличава значително размера на пенсията. Например една година допълнителен стаж за жена с пенсия от 300 лв. увеличава размера ѝ с 31,50 лв. или с около 10%. За мъж със същия размер на пенсията увеличението е 29 лв.

Статистиката ни от 2007 година, когато тази мярка беше въведена, до 2011 година показва, че хората, които отлагат пенсионирането си, се увеличават. Ако през 2007 г. броят им е бил 5498, то през 2011 година те са вече 12 735. Сериозно нараства и средният брой месеци, с които се отлага пенсионирането. Ако през 2007 година те са били средно 3,9 месеца, то през миналата година вече са 8,5 месеца.